

POPULÄRMUSIKENS HISTORIA

eller

Noll koll i musikdjungeln

Populärmusik brukar man kalla de musikformer som riktar sig till en bred publik, och som sedan tidigt 1900-tal sålts och köpts i västvärlden. Denna musik är alltså främst tänkt för konsumtion, och säljs oftast på ett medium; ”stenkaka”, vinylskiva, CD, mp3-fil o.s.v. Populärmusiken har, oavsett genre, sitt ursprung både i afrikansk och europeisk musiktradition. Det är lämpligt att dela upp musikens utveckling i ett ”vitt” och ett ”svart” spår. Då blir det tydligt hur dessa två traditioner har påverkat varandra. Spänningen mellan dem har många gånger varit drivkraften, eller ”motorn”, i utvecklingen. Sedan *bluesen* uppstod i Nordamerika mot slutet av 1800-talet, har musiken speglat de sociala och politiska problemen som genomsyrar USA:s (och västvärldens) historia. Bluesens betydelse för dagens former av populärmusik kan knappast överdrivas. Den utgör grunden till nästan alla former av rock och pop. På senare år (60-talet och framåt) har österländsk musik (Indien och fjärran östern) fått en ökad betydelse för populärmusikens utveckling.

DEL 1:

”SVART” MUSIK

Afrikansk musik

I Afrika (söder om Sahara) har nästan all populärmusik en del av sitt ursprung. Den afrikanska musiken kom till USA med de afrikaner som tillfångatogs och tvingades som slavar till Nordamerika. Slavarna användes som arbetskraft på de stora bomullsplantager som fanns i sydstaterna. De afrikanska inslagen som än idag återfinns i populärmusiken är främst den markerade rytmen och den uttrycksfulla sångstilen.

Negro spirituals

De svarta slavarna förbjöds att sjunga och dansa sina afrikanska sånger och danser. De tilläts endast sjunga europeiska kristna sånger och psalmer. Men de gjorde det på ett sätt som var inspirerat av rytmerna och sångstilen från sina hemländer i Afrika. Denna typ av sång, som är en blandning av afrikansk och europeisk tradition kallas *Negro spirituals* – svart andlighet. Dessa sånger sjöngs oftast under de svartas egna gudstjänster, där en solosångare (t.ex. prästen) sjöng före och en flerstämmig kör (församlingen) ”svarade” samtidigt som man klappade i händerna. Denna växelsång finns idag kvar inom *Gospelmusiken*.

Blues

De svarta slavarna befriades mot slutet av 1800-talet. De började nu sjunga sånger som inte handlade om Gud. De frivilliga var ofta mycket fattiga och hade det många gånger sämre ställt

nu, än då de var slavar. Musikerna hade sällan råd med mer än en gammal gitarr och ett munspel. På dessa instrument spelade de några få enkla ackord och sjöng om sin egen fattiga och eländiga vardag. Det är denna musik som kallas *blues*; den första fria svarta populärmusiken. Några av de klassiska bluesinspelningarna gjordes under 1940-talet, vilket också kan sägas vara den akustiska bluesens storhetstid. Samtidigt började elektriska bli allt vanligare. Ljudvolymen blev nu starkare och det var lättare att fylla stora danslokaler med musik. Denna nya variant av blues, elektrifierad och i snabbare tempo, lämpad för dans, kom att kallas *Rhythm And Blues*, R n' B.

Blues består huvudsakligen av tre enkla ackord. På dessa ackord bygger mycket av populärmusiken än idag. Bluesens melodier låter ofta lite klagande. Detta beror på den speciella "Bluesskalan", som används. Flera av dessa toner ("blå toner") ligger mitt emellan pianots svarta och vita tangenter. Detta kan man åstadkomma på gitarren genom att dra och töja i strängarna.

Jazz

De svarta började ta efter de vitas mässingsband. De köpte billiga blåsinstrument och började tjäna pengar på att gå efter begravningståg. Vid ceremonins början var musiken sorgsen men mot slutet av begravningståget spelade man svängigt och glatt, som för att låta den döde dansa in i himmelriket. Det var på detta sätt som jazzen föddes, huvudsakligen i staden New Orleans, i början av 1900-talet. Jazzen var från början främst dansmusik, men utvecklades snart i många olika riktningar. Bland dessa kan nämnas den avancerade *bebop*-jazzen under 50-talet.

Soul

Under 1960-talet blev den svarta musiken mer accepterad, i takt med att de svartas rättigheter i det amerikanska samhället ökade. I staden Detroit bildades skivbolaget "Tamla Motown". Motown är en förkortning av motor-town (det görs många bilar i Detroit). Deras största artister var *Diana Ross & Supremes*, *Jackson Five*, *Marvin Gaye* och *Stevie Wonder*. Det var musik med mycket känsla och själ, därav namnet; *Soul*. Soul-musiken kan ses som det svarta svaret på den vita popen. Soulen utvecklades och gav vid mitten av 70-talet upphov till *Disco*-musik. Att gå på diskotek blev ett nytt sätt att roa sig och musiken fick extra reklam genom filmen "Saturday night fever" med John Travolta.

Hip-Hop (rap)

Denna musik hade sitt ursprung på gatorna i New Yorks svarta distrikt. Det var immigranter från Jamaica, som tog med sig traditionen att ställa upp sin stereo i en gatukorsning, och sedan festa hela natten. Denna musik-"happening" kallades *Soundsystem*. Rapen utvecklades av DJ:s och sångare som prat-sjöng texter till *beats*. Beats består av korta musiksnuttar från vinylskivor som "loopas" om och om igen. Texterna handlade ofta om de svartas situation och den hårda tillvaron på Harlems gator (jämför med Bluesen). Hip-Hop är kanske, tillsammans med reggaemusiken (som också föddes på Jamaica) och modern R&B, den sista självständiga svarta musikstilen.

DEL 2: "VIT" MUSIK

Västeuropeisk musik

Dagens populärmusik har också sina rötter i de europeiska utvandranens musik. De första nybyggarna var ofta djupt religiösa och hade med sig europeiska kristna sånger och psalmer till USA. Många av de som utvandrade till USA på 1800-talet var irländare. Det hade varit svår missväxt och svält i Irland under flera år. Den irländska musiken bestod bl.a. av enkla glada och fartfyllda visor. Man dansade till dessa i träskor med markerad rytm (Riverdance är en modern variant av detta). Denna musik togs med till det nya landet, och kom att utgöra en av hörnstenarna i USA:s "vita" folkmusik: *Country*.

Country

Hos de vita bönderna i USA växte det i början av 1900-talet fram en tradition där man sjöng i stämmor och spelade på olika sträng- och stråkinstrument: banjo, gitarr och fiol. Denna musik kunde kännas igen på att tempot många gånger var högt. Man tävlade ofta om att spela snabbast. Ibland lade man till tvättbrädor och andra hemgjorda instrument som höll takten. Denna musik kom att kallas för *Bluegrass* och utvecklades senare till det vi kallar *Country & Western*.

Ragtime

Alla amerikanska städer med ett regemente hade mot slutet av 1800-talet en militärörkester (även kallad "mässingsorkester") som spelade marscher och annan vit populärmusik. Denna musik började också spelas på piano på olika restauranger och barer. Man inspirerades av de svartas rytmer och lade till dessa i denna för övrigt vita musik. Musiken kom att få namnet "ragtime"; söndertrasad rytm.

Rock 'n Roll

Vid mitten av 50-talet upptäckte skivbolagen de vita ungdomarnas stora intresse för den svarta Rhythm And Blues-musiken. Det var dock otänkbart för en svart artist att få ett bra skivkontrakt på den här tiden. Man behövde en vit artist som lät som en svart. Elvis Presley blev svaret. Många av de första rocklåtarna skrevs av alltså svarta musiker. Men som så många gånger i USA:s historia, blev de inte accepterade, utan vita artister tog deras idéer och tjänade de stora pengarna. Namnet Rock 'n Roll lanserades som en alternativ benämning på Rhythm & Blues. Namnet skulle göra denna musik mer attraktiv för den vita publiken. Efterkrigstidens USA var ett samhälle med god ekonomisk utveckling. En "ny" grupp i samhället var ungdomar med pengar, och som inte längre tvingades bidra till familjeförsörjningen. Det var detta som gjorde att Rock 'n Rollen blev så stor. Med sitt vilda sound kunde den också uttrycka de ungas frigörelse från den äldre generationen. Till en början förfasades föräldragenerationen över musiken och menade att den snart gudskelov skulle försvinna. Snart förstod man dock att det här var musik som kommit för att stanna. Femtiotalrocken var den första riktiga ungdomsmusiken, och än idag kan vi höra dess återklang i allt från schlager till hårdrock.

Pop

I slutet av 50-talet kom den amerikanska rocken helt av sig. Det hade delvis att göra med två viktiga händelser: Elvis Presley, rockens galjonsfigur, skulle göra militärtjänstgöring och "försvann" från scenen. En annan av rockens stora, *Buddy Holly*, omkom i en flygolycka vid samma tid. Rockmusikens hemland blev under det tidiga 60-talet istället England. Man talade

om ”The British invasion”. De engelska banden, med *The Beatles* och *Rolling Stones* i spetsen, återupptäckte och vidareutvecklade rocken. The Beatles genomslagskraft och betydelse för popmusiken har än idag inte överträffats. Med sin experimentlusta sprängde de popmusikens ramar; de blandade den med en mängd olika musikstilar, däribland klassisk och asiatisk musik. Deras nyskapande studioteknik var också banbrytande.

DEL 3:

DEN FORTSATTA UTVECKLINGEN I STORA DRAG.

70-talet

I början av 70-talet började många intressera sig för en tyngre gitarrbaserad musik som kom att kallas för *hårdrock*. Grunden till den var bluesen, framför allt sextiotalets elektriska bluesband och *Jimi Hendrix* gitarrspel.

Några av de viktigaste banden; *Deep Purple* som var rockigast, *Black Sabbath* som var tyngst och *Led Zeppelin* som var mest varierade och nyskapande.

Progressiv rock kallas en annan stil, som innefattar många andra stilar (t.ex. artrock, symfonirock, progressive metal, m.fl.) Där märks grupper som *Genesis*, *Yes*, *ELO (Electric Light Orchestra)*, *Marillion*, och i viss mån *Pink Floyd* och *Queen*. Som namnet antyder hade den musiken lika mycket gemensamt med klassisk musik som med rock. Inte så att man för den skull hade med en massa fioler, utan snarare att låtarna var uppbyggda på samma sätt som klassisk musik med långa låtar och många olika teman som utvecklades hela tiden.

Ett nytt instrument som började höras på allt fler skivor var *Synthesizern*. Uppfinningen var förhållandevis gammal men utvecklades av Dr. Robert Moog under slutet av 60-talet till den första serietillverkade syntens; *Moog*. En av de första popskivor där man kan höra en synt var The Beatles; *Abbey Road*. Inte minst symfonirockarna använde sig mycket av syntens nya ljudmöjligheter.

Många retade sig på att några få band skulle bli så extremt populära och totalt dominera skivutbudet. Man menade att rocken hade svikit sina ideal och blivit en kommersiell cirkus där det inte längre fanns plats för några amatörer.

Redan i början på 70-talet tänkte man liknande tankar i Sverige och man skapade Den Alternativa Musikämbandet med helt egna skivbolag. Meningen var att pengarna från skivförsäljningen inte skulle hamna i skivbolags-direktörernas fickor utan hos musikerna. En del pengar skulle också användas till att satsa på nya grupper. Mest kända banden var *Nationalteatern* och *Hoola Bandoola Band* där både Mikael Wiehe och Björn Afzelius ingick.

Ungefär samma orättvisor reagerade en mängd arbetslösa ungdomar i England på och menade att det skulle räcka med enkla instrument och några få ackord för att kunna lira rock. Man menade att rocken skulle vara en upprorisk revoltmusik som skulle reta det etablerade samhället. Med säkerhetsnålar genom kinderna, nazikors och spretiga frisyrer skrämde man slag på det konservativa England. 1976 var året då punken slog igenom i Europa och *Sex Pistols* sjöng ”God Save The Queen”. Man kan tro att punken föddes i England, men så var det inte. På USA:s östkust hade band som *Ramones* och *The Stooges* redan lagt grunden för punken. Deras råa, snabba och enkla rock var motsatsen till symfonirockens pretentiösa stil.

Från Västindien och Jamaica kom en annan ny musikstil; *Reggae*. Det var dels genom en film; *The Harder They Come*, med en reggaemusiker som heter Jimmy Cliff, dels genom en låt av den då helt okände Bob Marley; ”I shot the sheriff”, framförd av *Eric Clapton*, som reggaen slog igenom. Den typiska reggaerytmen med betoning på tredje slaget i takten, inspirerade massor med andra rockmusiker.

I takt med att synten förbättrades började det i slutet av 70-talet dyka upp rena syntband som *Kraftwerk* och *Depeche Mode*. Deras musik betecknades när den kom som kall och känslolös men blev senare mer och mer accepterad och är idag en stor inspirationskälla för t.ex. *techno*.

80-talet.

Under början av 80-talet stod det klart att musikvideon skulle bli det nya sättet att lansera låtar och artister. *Duran Duran* och *Culture Club* är två exempel på grupper som uppmärksammades lika mycket för sina videor och sitt utseendes skull som för sin musik.

Många av dagens megastjärnor slog igenom i början på 80-talet. *U2*:s samhällskritiska arenarock, *Bruce Springsteen* med sin amerikanska arbetarkillemusik, *Madonna* med sin starka kvinnoförebild, *Prince* och *Michael Jackson* med sin förfinade dansmusik.

Hårdrocken blev återigen stor under 80-talet med band som *Bon Jovi*, *Europe*, *Def Leppard* och *Iron Maiden*. Den ynglade av sig med stilar som hämtade energi från punken som t.ex. Trash- och Speed Metal.

Datorns intåg i musiken förändrade väldigt mycket i slutet på 80-talet. En helt ny dansmusik har växt fram, påverkad av 70-tals disco och de första syntgrupperna. *Techno* skulle knappast existera utan datorer.

90-talet

I början av 90-talet protesterade vissa artister mot den snabbt växande musikindustrin. Det påminde en del om den tidiga punkens ideal. *Independent-*, eller *Indie*banden, däribland *R.E.M.* och nykomlingarna *Nirvana* krävde att själva få bestämma över sina karriärer. De vägrade att bli styrda av ett skivbolag. Ironiskt nog skapade *Nirvana* just det de ville undvika; en försäljningssuccé och berömmelse utan motstycke. Kraven och förväntningarna från fansen och musikbranschen blev slutligen för mycket, och bandledaren Curt Cobain begick självmord 1994. Andra exempel på *Grunge*-band var *Pearl Jam* och *Sound Garden*.

Efter grungevågen var det så dags för punken att göra comeback. Det skedde genom band som *Green Day*, *Offspring*, och *Weezer*. Den här nya punken var mer popinfluerad och lät ”snällare” än 70-talets punk. Den var perfekt anpassad för sin publik; ungdomar i de lägre tonåren. En annan musik som fick en pånyttfödelse var *ska*, en slags blandning av punk och reggae.

90-talet har kallats ”decenniet utan identitet”. Detta beror mycket på att ingen speciell dominerade topplistan. Man kunde hitta alla stilar där: rock, rap, gangsta rap, alternative, punk, country, R&B, ska och Classic rock. Det var lättare nu än någonsin tidigare att få tag på just den musik man gillade. Skivbutikerna var sprängfyllda. Musikbranschen stod på sin höjdpunkt, strax innan den skulle möta sin största utmaning hitills; internet och fildelning.

00-talet

Under 2000-talet var Hip-hop en av de stilar som dominerade marknaden. Artisterna var många och stilarna lät olika, beroende på var de kom ifrån. Bland alla artister som lanserades kan nämnas *50 Cent*, *Eminem*, *The Black Eyed Peas*, *Nas*, *Jay-Z* och *Missy Elliott*. Tidigare hade rap ofta ett politiskt budskap, eller någon annan form av engagemang. I takt med att musikstilen nådde en allt bredare publik, tunnades texterna ur och handlade allt oftare om party, dans, ansvarslöst liv och festande.

Den gitarrbaserade rocken tar ett steg tillbaka från den största marknaden och går ”underground”, åtminstone ljudmässigt. Band som *The White Stripes* och *The Strokes* blir stilbildande. Ett nygammalt sound föds; och är en blandning av många stilar; punk, pop, new wave och hårdrock.

Medan ”vanlig” rock tar ett steg tillbaka, kliver en tidigare ”smal” genre fram i ljuset. *Emo* (från början *emotional hardcore*) når den breda publiken. Band som märks är bl.a. *My Chemical Romance* och *Fall Out Boy*.

Den utan tvekan största förändringen för musiken under 00-talet är de nya sätten att sprida musik via internet; MySpace, YouTube, fildelningssiter o.s.v. Stora möjligheter öppnade sig, men också stora problem. Plötsligt kunde vem som helst publicera sin musik över hela världen, till miljontals lyssnare. Vissa menade att musikbranschen nu skulle kunna bli ”demokratisk”. Ett problem var att det också var miljontals som lade upp sina låtar till allmän beskådan. Det blev i själva verket ännu svårare att göra sig hörd i mediebruset. Det andra stora problemet drabbade mer de som redan hade en karriär som låtskrivare/artist: upphovsrätten sattes helt ur spel när fildelningen tog fart på allvar. Skivbolagens vinster minskade drastiskt, liksom ersättningarna till upphovsmännen (låtskrivarna). Det är fortfarande en av de största frågorna att lösa när det gäller internet: hur ska vi sälja och köpa musik i framtiden? Är musik som luften; tillhör den alla? Ska det vara möjligt att försörja sig som låtskrivare, eller är ny musik bara en gåva till världen?

En sak är dock helt klar. Internet har bidragit så mycket till musikens utveckling och spridning att det idag är omöjligt, ens för de mest kunniga, att överblicka detta enorma utbud av stilar, artister och grupper.

DEL 4:
EXEMPEL PÅ OLIKA STILAR (YouTube-LÄNKAR)

Jazz

[History of Jazz – ett bildspel om jazzens olika stilar, från tidigt 1900-tal till idag.](#)
[HISTORY of JAZZ & BLUES - ett annat bildspel om jazz, i ett rasande tempo. Ger ändå en bra bild av jazzens alla variationer. Häng me...](#)

Blues

[Stop Breakin' down – en film om Robert Johnson, den mytomspunne blueslegenden.](#)
[Muddy Waters – Got My Mojo Working](#)
[BB King – The Thrill Is Gone](#)

R&B – Rhythm & Blues

[Louis Jordan - Buzz Me Baby](#)
[Big Joe Turner - Shake, Rattle & Roll](#)

Country

[Hank Williams – Hey, Good Looking](#)
[Willie Nelson – Always On My Mind](#)
[Dolly Parton - Jolene](#)
[Emmylou Harris – Making Believe](#)
[Shania Twain - That Don't Impress Me Much](#)

Rock & Roll

[Elvis Presley - Heartbreak Hotel](#)
[Chuck Berry - Johnny B Goode](#)
[Little Richard - Tutti Frutti](#)
[Buddy Holly - That'll Be The Day](#)
[Bill Haley – Rock Around The Clock](#)

60-tals Pop

[The Beatles - A Hard Days Night](#)
[The Beatles - Lucy In The Sky With Diamonds](#)
[Kinks – Sunny Afternoon](#)
[Cliff Richard - Congratulations](#)
[Beach Boys – Good Vibrations](#)
[Mamas & The Papas – California Dreaming](#)

60-tals Rock

[The Rolling Stones - Satisfaction](#)
[Cream – Sunshine Of Your Love](#)
[The Doors – Light My Fire](#)
[Janis Joplin – Piece Of My Heart](#)
[Jimi Hendrix - Purple Haze](#)

Soul

[Ray Charles - Georgia on my mind](#)
[Otis Redding - The Dock of the Bay](#)
[Aretha Franklin - Respect](#)
[The Supremes - Stop In The Name Of Love](#)
[James Brown - Black And Proud](#)
[Fugees - Killing Me Softly](#)

Hip-hop

[Kool DJ Herc - Hip Hop Legend](#)
[Dr. Dre – Nothing But A G Thang](#)
[2Pac – Keep Ya Head Up](#)
[The Black Eyed Peas - Joints & Jams](#)

Disco

[Gloria Gaynor - I Will Survive](#)
[Boney M – Daddy Cool](#)
[Bee Gees – Stayin’ Alive](#)

Pop/Dance

[Michael Jackson – Billie Jean](#)
[Prince - Cream](#)
[Madonna – Ray Of Light](#)

Synthpop/techno

[Depeche Mode – Just Can’t Get Enough](#)
[New Order - Blue Monday](#)
[Kraftwerk - The Robots](#)

Folk rock

[Bob Dylan - Like a Rolling Stone](#)
[The Band – The Weight](#)
[Creedence Clearwater Revival – Bad Moon Rising](#)
[Neil Young – Heart Of Gold](#)
[Bruce Springsteen - Born To Run](#)
[Cyndi Lauper - Time After Time](#)
[U2 - SundayBloodySunday](#)

Progressive rock

[Queen – Bohemian Rhapsody](#)
[Pink Floyd - Money](#)
[Genesis - I Know What I Like \(In Your Wardrobe\)](#)
[Electric Light Orchestra – Don't Bring Me Down](#)

Hårdrock

[Black Sabbath - Paranoid](#)
[Led Zeppelin - Black Dog](#)
[Deep Purple – Black Night](#)
[Iron Maiden - Wrathchild](#)
[Van Halen - Jump](#)

Svensk Progg

[Hoola Bandoola Band - Vem kan man lita på?](#)
[Nationalteatern – Barn av vår tid](#)

Punk

[The Ramones - Sheena Is A Punk Rocker](#)
[Sex Pistols - God Save The Queen](#)
[Ebba Grön - Mamma Pappa Barn](#)
[Green Day – Basket Case](#)

Reggae och Ska

[A BriefHistoryOf Ska - bildspel om skamusikens historia.](#)
[Bob Marley - I Shot The Sheriff](#)
[UB40 – Red Red Wine](#)

Alternative/Grunge/Indie

[R.E.M. - Losing My Religion](#)
[Nirvana - Smells Like Teen Spirit](#)
[Sound Garden – Black Hole Sun](#)

Emo

[Jimmy Eat World - Pain](#)
[Fall Out Boy – Dance Dance](#)
[My Chemical Romance - Famous Last Words](#)

Garage Rock

[The White Stripes – Seven Nation Army](#)
[The Strokes – Is This It](#)
[The Hives – Tick Tick Boom](#)